

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor
A.A.Elmurodov

2024 yil "___" _____

ASALARI MAHSULOTLARI VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, oʻrmon, baliq xoʻjaligi va veterinariya

Taʼlim sohasi: 840000 – Veterinariya

Mutaxassislik: 70840109 - Asalari kasalliklari

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat
xavfsizligi fakulteti
70840109 - Asalari kasalliklari

Fan nomi:	Asalari mahsulotlari veterinariya sanitariya ekspertizasi
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi:	AMVSE2204
Yil:	1
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	120
Ma'ruza	20
Amaliy mashg'ulotlar	10
Laboratoriya mashg'ulotlari	30
Seminar	–
Mustaqil ta'lim	60
Kredit miqdori:	4
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda asalari mahsulotlarini, kimyoviy tarkibini ilmiy asosda tushuntirish, asalari mahsulotlarini soxtalashtirilganligini aniq va tez aniqlash, qalbakilashtirishni oldini olish va unga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqish, xo'jalikni (ferma) sog'lomlashtirish bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Veterinariya sanitariya ekspertiza
2.	patologik anatomiya
3.	fiziologiya
4.	parazitologiya
5.	toksikologiya

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Muallif:	Ibragimov F.B. – SamDVMChBU, “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrasini mudiri, veterinariya fanlari nomzodi, dotsent
E-mail:	IbragimovFB@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrasini
Taqrizchilar:	1. X.A.Donaev -Toshkent davlat agrar universiteti “Umumiy zootexniya va veterinariya” kafedrasini mudiri, dotsent 2. K.J.Tangirov - Termiz agrotexnologiyalari va innovatsion rivojlanish instituti Zootexnografiya, veterinariya va ipakchilik kafedrasini v.b. profesori, v.f.n.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 29- avgust 1-sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrasining 2024 yil 26-avgust sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

R. Ro'ziqulov

R. Davlatov

F. Ibragimov

F. Ibragimov

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:

6	Biologiya
7	Mikrobiologiya

Ta'lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarining nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim;
TN2	Asal va asalari mahsulotlarining tarkibi uni o'rganish usullari soxtalashtirilganligini aniqlash, o'zlashtirish,
TN3	Dehqon bozorlarida va savdo yarmarkalarida sanitariya-gigiyena talablariga qat'iy rioya qilish hamda amaliyotda ushbu chora-tadbirlarni qo'llashning ilmiy asoslari haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;
TN4	Asalari mahsulotlarining tabiiyligini aniqlashda zamonaviy fan-texnikaning innovatsion yutuqlarini amaliyotga joriy etib, veterinariya ishini sifati va samaradorligini oshirishi.
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Asalari mahsulotlarining soxtalashtirilganligiga qarshi kurashish chora-tadbirlarini tashkillashtirishda komplekslik tamoyilini ustuvorligi va uning ilmiy asoslarini, asalari mahsulotlarini chetdan kirib kelishidan himoya qilishning nazariy va amaliy asoslarini, asalari mahsulotlarini tekshirish chora-tadbirlarini samarali amalga oshirish usullarini bilishi va ulardan foydalana olishi
TN6	Asal va asalari mahsulotlarining tabiiyligini aniqlash, asalning kimyoviy tarkibiga kiruvchi murakkab biologik moddalarni miqdorini aniqlash, qalbakilashtirilgan asalni o'rganish usullarini ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
TN7	Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi;
TN8	Sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarining nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab bilib oladi.
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Asalarichilik fanining rivojlanish tarixi
M2	Asal va uning xosil bo'lish to'g'risida tushuncha
M3	Asalning tasnifi va kimyoviy tarkibi to'g'risida tushuncha
M4	Asalning fizikaviy tarkibi va xususiyatlari
M5	Asalari mahsulotlari va ularning odam organizmi uchun foydali

	xususiyatlari.
M6	Asalari maxsulotlariga qo'yiladigan standart talablar
M7	Tabiiy va qalbaklashtirilgan asal va ularning farqi
M8	Asalari mumi va uni sifatini ko'rsatuvchi belgilar
M9	Asalning falsifikatsiyasi va ularni aniqlash usullari
M10	Dehqon bozorlarida sotilayotgan asalni veterinariya sanitariya ekspertizasi
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Dehqon bozorlariga keltirilgan asaldan namuna olish.
A2	Tabiatda uchraydigan gul nektari va padif asalni farqini aniqlash.
A3	Asalning organoleptik ko'rsatkichlarini aniqlash.
A4	Soxtalashtirilgan asal va uni aniqlash zamonaviy usullari.
A5	Asalari sutini olish usuli va uni qayta ishlash.
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
L1	Asalning falsifikatsiyasi va ularni aniqlash usullari.
L2	Tekshiriladigan asaldan namuna olish va laboratoriya eritmasini tayyorlash.
L3	Laboratoriya eritmasini tayyorlash.
L4	Asalni namligini aniqlash.
L5	Asalning umumiy kislotaligini aniqlash.
L6	Padif asal va uni aniqlash usullari.
L7	Soxtalashtirilgan asal va uni aniqlash usullari.
L8	Asal tarkibidagi invert shakar va uni aniqlash usullari.
L9	Asaldan o'rtacha namuna olish
L10	Asal tarkibidagi mexanik aralashmalarini aniqlash
L11	Asal konsistensiya asosida baho berish
L12	Asalni umumiy kislotaligi aniqlash
L13	Asal optik faolligini aniqlash
L14	Diastaza sonini aniqlashda sifat reaksiyasi
L15	Asal tarkibidagi invert shakarni aniqlashda sifat miqdor reaksiyasi

Mustaqil ta'lim (MT)		Soat
1.	Asalning botanik kelib chiqishini aniqlash.	4
2.	Tekshiriladigan asaldan namuna olish va laboratoriya eritmasini tayyorlash.	4
3.	Asalni organoleptik ko'rsatkichlari va uni tekshirish usullari.	4
4.	Asal tarkibidagi mexanik aralashmalarni aniqlash usullari.	4
5.	Asalni namligini aniqlash.	4
6.	Asalning umumiy kislotaligini aniqlash.	4
7.	Padif asal va uni aniqlash usullari.	4
8.	Soxtalashtirilgan asal va uni aniqlash usullari.	4

9.	Asal tarkibidagi invert shakar va uni aniqlash usullari.	4
10.	Asalning kristallanishi va uni turlari.	4
11.	Asalning organoleptik ko'rsatkichlarini aniqlash.	4
12.	Soxtalashtirilgan asal va uni aniqlash zamonaviy usullari.	4
13.	Asalning falsifikatsiyasi va ularni aniqlash usullari.	4
14.	Asalari sutini sifatini aniqlash usullari.	4
15.	Asalari mumini sifatini aniqlash usullari.	4
Jami		60

Asosiy adabiyotlar	
1.	Haqberdiyev P.S., Qurbonov F.I, Qarshiyeva V. Baliq va asalarilar kasalliklari. O'quv uslubiy qo'llanma. Samarqand, "Zarafshon" 2018.
2.	Murodov S.M. va boshqalar. Veterinariya sanitariya ekspertizasi. Darslik. Samarqand, "Zarafshon" 2017.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
6.	Болезни рыб, птиц, пчел, пушных зверей, экзотических, зоопарковых и диких животных: метод. указания по выполнению лабораторных работ для специальности 36.05.01 Ветеринария / Сост.: Л.М. Кашковская // ФГБОУ ВО «Саратовский ГАУ». – Саратов, 2015.
7.	Козин, Р.Б. Практикум по пчеловодству/ Р.Б. Козин, Н.В. Иренкова, В.И. Лебедев.- С-Пб., «Лан», 2005.
8.	Буренин, П.Л. Справочник по пчеловодству/ П.Л. Буренин, Г.Н. Котова. - К.: «Советская Кубан».